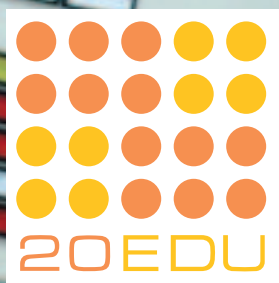

3. ČÍSLO – 2005

ZPRAVODAJ

Časopis pro obyvatele regionu Jaderné elektrárny Dukovany

1985–2005

20 LET SPOLEHLIVÉHO PROVOZU
JADERNÉ ELEKTRÁRNY DUKOVANY

OBSAH:

Titulní strana – Tereza Kerndlová a Leoš Mareš na blokové dozorně plno-rozsaňového trenažéru Jaderné elektrárny Dukovany na fotografii Jana Suchardy

- str. 2 ■ **Tereza a Leoš řídili elektrárnu** – aneb dárek elektrárny dětem
- str. 3 ■ **Oslavte to s námi** – byl název zábavného odpoledne a večera ke 20. výročí uvedení JE Dukovany do provozu
- str. 4-5 ■ **Modernizace Jaderné elektrárny Dukovany** – rozhovor s Ing. Karlem Křížkem, ředitelem úseku Technika v rámci Divize výroba ČEZ, a. s.
- str. 6 ■ **Vedrovice** – o minulosti, současnosti i budoucnosti obce se starostkou Annou Gigimovovou
- str. 7 ■ **EKOŠKOLA** – to je titul, který získala Základní škola v Mohelně
- str. 8-9 ■ **Rozhovor Aleny Hostašové s herečkou a diplomatkou Magdou Vašáryovou**
- str. 10-11 ■ **Klima v okolí Jaderné elektrárny Dukovany po 20 letech provozu**
- str. 12 ■ **Tradiční cyklotrasa vede Přírodním parkem Třebíčsko**
- str. 13 ■ **Rozhovor s Jiřím Lysákem** nad 3. vydáním knihy Pooslaví a Pojihlaví
- str. 14 ■ **Připravujeme slavnostní tabuli**
■ **Pro volnou chvíli** – tradiční soutěž pro dospělé čtenáře
- str. 15 ■ **Nabídka výrobků a služeb podnikatelů v okolí EDU**
- str. 16 ■ **Soutěžení pro školáky** z dílny brněnského vydavatelství KIRA

ZPRAVODAJ EDU

Vydává ČEZ, a. s., Jaderná elektrárna Dukovany.
Registrační číslo: MK ČR E 11631.
Pro Jadernou elektrárnu Dukovany připravuje
PhDr. Jan Sucharda - JAS, Sokolská 368,
675 55 Hrotovice, telefon/fax: 568 860 168,
E-mail: jas@czechia.com.
Náklad 40 000 výtisků. ZDARMA.

TEREZA S LEOŠEM ŘÍDILI ELEKTRÁRNU

Den dětí k 20. výročí provozu Jaderné elektrárny Dukovany

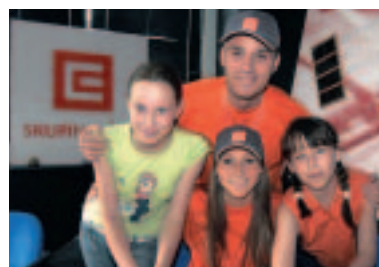

Den plný překvapení, napětí a zážitků připravili 1. června dětem k jejich svátku zaměstnanci EDU. Děti z východočeské Základní školy Výprachtice přivítal krátce po poledni v kinosálu informačního centra ředitel Jaderné elektrárny Dukovany Ing. Zdeněk Linhart. Stručně připomněl, že elektrárna spolehlivě a bezpečně vyrábí elektrickou energii již dvacet let a dalších 40 let má ještě před sebou. Poté se malí návštěvníci setkali s populární zpěvačkou Terezou Kerndlovou a rozhlasovým a televizním moderátorem Leošem Marešem. Oba se na čas ujali rolí operátorů blokovej dozorny, aby dětem umožnili získat představu o dění v prostorách, kam se dostanou jen „povolání“. Leoš s Terezou nejenom fungování elektrárny srozumitelně vysvětlili, ale také názorně předvedli, jak se elektrárna z blokovej dozorny řídí.

A že se jim přitom trochu vzájemně pletly ruce při ovládání tlačítek na pultech blokovej dozorny, a že se nakonec rozhoukala siréna a rozblikaly snad všechny kontrolky? I přes dramatický vývoj zůstali lidé z elektrárny klidní – všechno se odehrávalo jenom na simulátoru blokovej dozorny.

Pak už následovala prohlídka informačního centra, autogramiáda a nezbytné fotografování na památku. Všichni shodně konstatovali: „Řídit jadernou elektrárnu není vůbec jednoduché, ale zato víc než zajímavé.“

ING. PETR SPILKA, MLUVČÍ JE DUKOVANY
FOTOGRAFIE JAN SUCHARDA

OSLAVTE TO S NÁMI

To byl název dne plného zábavy, který u příležitosti svého 20. výročí uvedení do provozu uspořádala pro veřejnost Jaderná elektrárna Dukovany. Počasí jako na objednávku, jen silnější vítr nedovolil indiánům pokrýt dřevěnou kostru týpí buvolí kůží.

V sobotu odpoledne 18. června bylo zadní parkoviště EDU zaplněno atrakcemi pro děti, soutěžními stanovišti a velkým pódiem, na kterém se vystřídalo nespočetně osob. Úvod patřil mažoretkám a panu řediteli Linhartovi, který elektrárně poblahopřál k jejímu dvacetiletému jubileu a převzal za ni narozeninový dort. Celým odpolednem provázela moderátor Jožo Kolář, povzbuzoval soutěžící při pojídání chutných zákusků, přivzrukoval účinkujícím při předvádění svých pěveckých talentů při karaoke show. A zpěvu opravdu nebylo málo. Zvučně zazpíval šedesátičlenný sbor Podhoráček z Hrotovic i nespoutaný Leoš Mareš. Hasiči Jaderné elektrárny Dukovany předvedli svou špičkovou techniku a právě z jejich výsuvné plošiny je pořízena úvodní fotografie na této straně. Působným kontrastem k nejmodernější hasičské technice byla historická stříkačka Sboru dobrovolných hasičů z Rouchovan, kteří si pro tuto příležitost oblékli historické uniformy.

Zlatým hřebem dne bylo vystoupení Františka Nedvěda a jeho kapely. Ten pomalu ani nestačil vystoupit z auta a už byl obklopen davem obdivovatelů, kteří si přáli odnést na památku jeho podpis. Mnozí k podpisu nastavili svou ruku. A pak už se podvečerem nesly jeho pohodové písně a zapadající slunce ozařovalo chladicí věže elektrárny, která v letošním roce vstoupila do další etapy svého života.

JANA ŠTEFÁNKOVÁ
FOTOGRAFIE JAN SUCHARDA

MODERNIZACE

JADERNÉ ELEKTRÁRNY DUKOVANY

Rozhovor s Ing. Karlem Křížkem,
ředitelem úseku Technika v rámci
Divize výroba společnosti ČEZ.

Právě v době konání mezinárodní konference ke 20. výročí uvedení do provozu Jaderné elektrárny Dukovany na začátku května se dostával na plný výkon 3. blok, na němž byla provedena nejrozsáhlejší rekonstrukce a modernizace v dosavadní historii EDU. Elektrárna tedy ke svému výročí dostala významný dárek. Mohl byste čtenářům Zpravodaje přiblížit, co vlastně na bloku bylo provedeno?

Jaderná elektrárna Dukovany je v nejlepším období svého života. Všechny dětské nemoci už má za sebou, ale aby byla i nadále spolehlivou elektrárnou, potřebuje kromě dobrého provozování a standardní údržby občas i modernizaci.

Letošní odstávka 3. bloku byla výjimečná právě velkým rozsahem provedených modernizací.

Všechny akce byly zrealizovány v plánovaných termínech, bez závažných technických problémů. Nebylo to vůbec jednoduché, ale naši specialisté a dodavatelé nenechali nic náhodě a dobře se na odstávku připravili. Dříve, než se stručně zmíním o nejdůležitějších projektech, musím poděkovat všem kolegům z Jaderné elektrárny Dukovany a Jaderné elektrárny Temelín za to, co při přípravě odstávky a v odstávce 3. bloku EDU dokázali. To nebylo běžné pracovní nasazení, většina spolupracovníků to brala jako prestižní záležitost a dali své práci daleko víc, než je běžný standard. Zcela záměrně neuvádím jména lidí, kteří se podíleli na úspěšné odstávce 3. bloku, protože bych určitě na někoho nechtěně zapomněl, a to by mě mrzelo.

- Mezi nejvýznamnější modernizace patří rekonstrukce obou turbín, kde byly vyměněny dožité rotory a rozváděcí kola nízkotlakých částí za nové, modernější, s vyšší účinností. Akce byla náročná v přípravě, výrobě i realizační fázi. Příprava byla poznamenána odvoláním firmy k UHOS, která neuspěla ve výběrovém řízení, což způsobilo nepříjemné zkrácení času pro další fáze projektu. Dalším problémem, který se podařilo eliminovat v průběhu montáže, byly opožděné dodávky hlavních komponent. Přes všechny problémy se podařilo projekt včas dokončit, a i když dosud ne-

mohlo být provedeno garanční měření, ukazují dosavadní provozní výsledky, že byla modernizace úspěšná.

- Mimořádně významnou modernizační akcí je projekt obnovy systémů kontroly a řízení technologických procesů (SKŘ). SKŘ plní důležité funkce, jako je monitorování technologických parametrů, jejich regulace a v neposlední řadě dokáže automaticky, bez zásahu operátora, odstavit technologii a udržet ji v bezpečném stavu, jestliže se některý z technologických parametrů odchýlí od projektové hodnoty. Tyto systémy jsou někdy právem označovány jako nervová soustava elektrárny. Modernizace SKŘ v odstávce 3. bloku zahrnovala kromě počítačového informačního systému také výměnu všech systémů důležitých z hlediska jaderné bezpečnosti, včetně jejich doplnění o zcela nové systémy, jako jsou měření dynamické hladiny v reaktoru nebo pohavarijní monitorovací systém. Obnova SKŘ v JE Dukovany je unikátní zejména tím, že probíhá postupně v plánovaných odstávkách bloků. Takový postup je náročný z hlediska řízení a koordinace projektu. To, že se podařilo realizovat obnovu SKŘ v plánovaných termínech, je úspěch, který snese nejpřísnější srovnání v celém jaderném světě, protože většina modernizací obdobného charakteru trvala podstatně delší dobu.

- Mimořádně významným a přínosným projektem je projekt tzv. Pětileté jaderné palivo. Původní palivo, které bylo do dukovanských reaktorů zavedeno, bylo kompletně vyměněno po třech letech. Každý rok byla vyměněna jeho jedna třetina. Naši fyzici, ve spolupráci s výrobcem paliva, zrealizovali několik postupných zlepšení a v letošním roce byl zaveden zcela nový typ jaderného paliva, které je charakteristické tím, že každý rok se musí vyměnit pouze jedna pětina palivových kazet. Všechny

palivové kazety budou tedy vyměněny až za pět let. To přináší úspory za palivo, ale také se snižuje počet vyhořelých palivových kazet, které musí být ukládány ve speciálních kontejnerech do meziskladu. Tím dochází k dalším úsporám za kontejnery a šetří se skladovací prostory. Tento projekt může být označen jako dobrá praxe a snese srovnání s nejlepším světovým standardem.

■ Posledním projektem, který chci zmínit, je výměna elektrických rozváděčů, tzv. podružné rozváděče. Z těchto rozváděčů jsou ovládány důležité akční členy a spotřebiče, které jsou významné pro bezpečný provoz elektrárny. Realizace byla náročná na koordinaci prací, protože v relativně krátké době muselo být odpojeno, připojeno a odzkoušeno velké množství akčních členů a spotřebičů. Projekt byl v předchozím roce realizován na dvou výrobních blocích a vždy bylo obtížné dokončit práce v požadovaném čase. Dlouho jsme zvažovali, zda dokážeme zrealizovat tento projekt také na bloku č. 3, když bude probíhat souběžně s obnovou SKŘ, protože mezi podružnými rozváděči a SKŘ jsou velmi úzké vazby. Když jsme vyhodnotili všechna rizika, došli jsme k závěru, že dokážeme v odstávce 3. bloku vyměnit i podružné rozváděče, ale pouze za přijetí mimořádných opatření při montáži a zejména při provádění testů. Díky aktivnímu přístupu investorů, koordinátorů a v neposlední řadě pracovníků provozu se podařilo úspěšně ukončit výměnu podružných rozváděčů dříve, než nám určoval harmonogram odstávky bloku.

Všechny realizované projekty byly pod trvalým dozorem Státního úřadu pro jadernou bezpečnost (SÚJB) a i zde jsme obstáli. Vážím si toho, protože to není vůbec jednoduché. SÚJB má kvalitní odborníky, kteří mají zkušenosti na mezinárodní úrovni, v MAAE (Mezinárodní atomová agentura ve Vídni) a v NRC (Státního dozoru USA).

Ostatní bloky tedy také čeká tato „omlazovací kúra“. V jakém časovém horizontu?

Samozřejmě, v modernizacích budeme pokračovat postupně i na dalších výrobních blocích. Odstávka na 3. bloku byla však výjimečným tím, že došlo k souběhu všech čtyř velkých projektů. Taková situace se již opakovat nebude, protože nikdy už nedojde k souběhu projektů obnovy SKŘ a výměny podružných rozváděčů. Nové palivo je již otestováno, schváleno a bude standardně zaváženo do reaktorů. Modernizaci turbin na dalších blocích uděláme až v letech 2007 až 2009, po důkladném provozním ověření na bloku č. 3. Obdobná situace je i u projektu SKŘ, kdy budou realizovány dílčí části projektu v roce 2006. Modernizace v rozsahu, jaká byla realizována letos na bloku č. 3, bude na ostatních blocích probíhat v letech 2007 až 2009.

Taková rekonstrukce elektrárny je samozřejmě velmi nákladná záležitost. Vyplatí se vůbec, nebo byla vlastně „vynucena“ přísnějšími mezinárodními měřítky po našem vstupu do Evropské unie?

Modernizační projekty nejsou laciné, ale kdyby nebyla návratnost vložených investičních prostředků, nemohli bychom je realizovat a bloky by musely být postupně vyřazeny z provozu. Mezi hlavní důvody, proč provádíme modernizace, patří zvýšení jaderné bezpečnosti, dosažení vyšší efektivnosti, odstranění nežádoucích poruchovosti a eliminace nedostupnosti náhradních dílů. Jinými slovy – děláme takové modernizace, které se vyplatí. Dukovanská elektrárna obstojí při srovnání s jinými jadernými elektrárnami. Vstup do EU nevynutil žádné dodatečné modernizace elektrárny. Je to také tím, že dukovanští inženýři a technici systematicky pracují od samého počátku provozu na tom, aby elektrárna byla **bezpečná, efektivní a přijatelná pro své okolí**.

Ekonomická výhodnost je tedy zřejmá. A co další ukazatele? U energetického zdroje stojí v popředí vždycky otázka spolehlivosti a u jaderné elektrárny pak samozřejmě bezpečnost provozu. Zmínili jste nové palivo, nové systémy kontroly a řízení... bude elektrárna i potom „tou spolehlivou a osvědčenou pracantkou“, nebo tady vzniká něco nového, nevyzkoušeného, co může přinést nejen jeden problém?

Něco nového, nevyzkoušeného? Ne, to nemá v jaderném průmyslu místo! Není možné nasazovat nevyzkoušené technologie nebo

systémy na jaderné technologie. To by byl neodpuštělný hazard. Je všeobecně známo, že na jaderné elektrárny se nasazují technologie, které jsou již provozně odzkoušeny v klasické energetice nebo v jiných průmyslových aplikacích. Například digitální SKŘ bylo do jaderné energetiky nasazeno s asi desetiletým zpožděním za klasickou energetikou. SKŘ pro jadernou energetiku je navíc před nasazením velmi důkladně a rozsáhle testováno. Jsou prováděny nezávislé verifikace a validace jak samotných technických prostředků (hardware), tak i programového vybavení (software). Navíc jsou systémy, důležité z hlediska jaderné bezpečnosti ještě před uvedením do „ostrého“ provozu, testovány v provozních podmínkách jako redundantní systémy. Dostávají vstupní signály, provádějí vyhodnocení, ale zásahové úrovně mají odpojeny – jsou pouze monitorovány. Takový test probíhal v Dukovanech prakticky celý jeden rok. Teprve po jeho úspěšném vyhodnocení bylo rozhodnuto o nasazení systému do „ostrého“ provozu.

A když dovolíte – na závěr trochu osobní otázka: Jak odpočívá, relaxuje a čím se baví ve svém volnu Karel Křížek?

To je těžká otázka. Samozřejmě si vážím každé chvíle, kterou mohu strávit se svou manželkou a dnes již dospělými dětmi. Moc volného času na svou rodinu a koníčky nemám. Rád fotím, dříve k tomu patřilo děláni fotek v temné komoře, dnes je to jednodušší dělat na počítači. Ke sportu se dostávám jen vzácně, na tenisu nebo volejbalu jsem nebyl už hodně dlouho. Trochu pohybu mám snad jen když se dostanu ven s naším psem, ale on začíná stárnout a z dřívějších tříhodinových pochodů se stávají tak hodinové procházky.

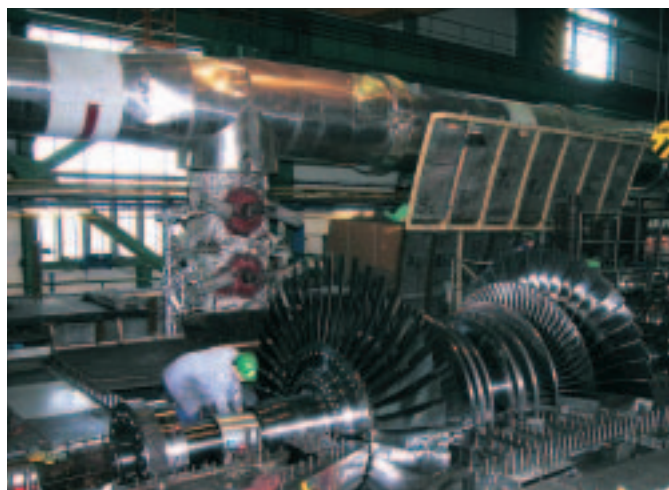
Děkuji za rozhovor.

PŮVODNĚ SE JAN SUCHARDA

FOTOGRAFIE KAREL SVOBODA A JAN SUCHARDA

Práce na kabeláži představovala opravdu nadlidský úkol.

Montáž turbíny na 3. bloku

VEDROVICE

Obec Vedrovice leží na jihovýchodním okraji dvacetikilometrového pásma okolo Jaderné elektrárny Dukovany. Přestože první písemná zmínka pochází až z roku 1363, kdy tehdejší majitel krumlovského panství Čeněk z Lipé dovolil řeholnímu řádu augustiánů užívání části lesa u cesty do Vedrovic, nejstarší stopy lidského osídlení ve zdejší oblasti pocházejí až z paleolitu (starší doby kamenné). Celé území Vedrovic je chráněnou významnou archeologickou lokalitou. V 60. letech minulého století zde byla objevena koncentrace neolitických sídlišť. K nejvýznamnějším archeologickým nálezům z období lidu s moravskou malovanou keramikou patří bezesporu objev plastiky „Vedrovické venuše“ z vypálené hlíny. (Zájemce o hlubší seznámení s výsledky zdejších archeologických výzkumů odkazujeme na knihu prof. Vladimíra Podborského *Dvě pohřebiště neolitického lidu s lineární keramikou ve Vedrovicích na Moravě*.)

Dominantou obce je kostel sv. Kunhuty, který pochází z poloviny 16. století (1543) a sloužil jako hrobka někdejších majitelů Vedrovic. V kruté době třicetileté války ves úplně zpustla a teprve později se do ní zase navrátil život. Na sklonku 18. století zde byla založena škola, v polovině století devatenáctého byla ke kostelu přistavěna věž. Druhou dominantou obce je technická památka – větrné kolo z počátku 20. století. Větrnou turbínu k pohonu vodního čerpadla pro obecní vodovod tehdy zakoupilo „vodní družstvo“ v Zábrdovicích (nyní součást Vedrovic). Montáž proběhla v letech 1912-14 a větrný motor pak sloužil až do roku 1958.

Se starostkou obce, paní Mgr. Annou Gigimovovou, která je v čele obce již čtvrté volební období, jsme si však povídali hlavně o současném životě Vedrovic a o výhledech do příštích let.

Obec má připravený projekt na zřízení kulturně společenského a sportovního centra, který zahrnuje vybudování nového kulturního domu na místě stávajícího, vybudování kdysi v akci „Z“, a který už po žádné stránce – technické, architektonické, funkční – současným potřebám nevyhovuje. Realizace je závislá na poskytnutí dotace, protože samotný obecní rozpočet by takovou akci neunesl.

Před zahájením je projekt na zřízení místního muzea, v němž budou shromážděny nejenom písemné dokumenty z historie obce a jejích obyvatel, ale i předměty denní potřeby, užívané minulými generacemi. Materiálů je mnoho a občané přinášejí další a další. Jak zdůraznila paní starostka – záměrem není vybudovat muzeum jako „skladisko“ historických dokumentů a předmětů, ale učinit z něj i místo pro společenská setkání, pro výchovu a vzdělávání nejmladší generace, pro prohlubování vztahu občanů ke své obci. Mladí lidé tak budou moci „nahlédnout“ do života předchozích generací a starší občané zase rádi předávají svědectví o době, v níž prožili většinu svého života.

Bolavým místem obce je kanalizace, včetně výstavby čističky odpadních vod. Snahy o její vybudování sahají již do první poloviny 90. let minulého století. Realizace tehdy ztroskotala na nedostatku finančních prostředků. V současné době se jeví jako reálná šance na získání potřebných financí na základě skutečnosti, že v katastru obce je podzemní voda a obec patří do ochranného pásma Dyje. Připravuje se tedy nová projektová dokumentace a provádějí se určitá zaměření s cílem zahájit akci v roce 2007. Přestože mnohé místní komunikace jsou ve špatném stavu, jejich rekonstrukce prostě musí počkat, až budou provedeny zemní práce.

Obec je hrdá na to, že se zde podařilo udržet vlastní školu, byť se její provoz musí „dotovat“ z obecního rozpočtu.

Obec už jedenáctý rok udržuje spolupráci s belgickou obcí Achel, která se naplňuje každoročními vzájemnými návštěvami občanů a mládeže. A přestože Achel je město s 11 000 obyvateli a Vedrovice mají „jenom“ 820 obyvatel, ve vzájemných vztazích to není vidět. Setkávají se „obyčejní“ lidé, kteří navázali upřímná osobní přátelství.

V obci aktivně působí dvě sportovní jednoty – Tělovýchovná jednota Vedrovice, v jejímž čele stojí Marie Závíšková, má oddíly fotbalu, turistiky a taneční kroužek, Tělocvičná jednota Sokol, v jejímž čele stojí pan Oldřich Žák, se zase věnuje tradičnímu cvičení, v poslední době pak zejména aerobiku a míčovým hrám pro děti. Kromě těchto dvou sportovních organizací zde působí ještě myslivecké sdružení Leskoun, zahrádkáři, chovatelé, rybáři a sdružení dobrovolných hasičů.

Obec je aktivně zapojena do činnosti mikroregionu Moravsko-Krumlovsko, které sdružuje dvacet obcí a jemuž předsedá právě starostka Vedrovic. Jedině ve společném úsilí je možné dosáhnout na dotační prostředky a zabezpečit tak rozvoj jednotlivých obcí. Protože mikroregion má značnou rozlohu na poměrně malý počet obyvatelstva (obyvatel zhruba 14 000, rozloha – zhruba 20 000 ha), je významnou složkou jeho činnosti i péče o rozvoj krajiny. A protože krajina je zde opravdu krásná, nejeden návštěvník v ní najde zalíbení a bude se sem rád vracet.

TEXT JAN SUCHARDA

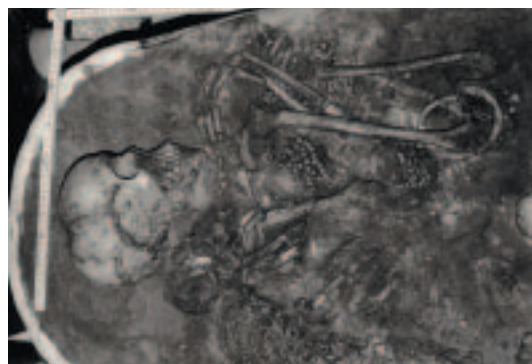
FOTOGRAFIE: ARCHIV OÚ A J. SUCHARDA

Starostka obce Anna Gigimovová

Větrné kolo a kostel sv. Kunhuty

Jeden z objevených hrobů ve Vedrovicích

Slavnostní průvod delegace Vedrovic v belgickém Achenu

Tradiční loučení „pátáků“ s vedrovickou školou

Základní škola v Mohelnu získala titul **EKOŠKOLA 2005**

SLAVNOSTNÍHO PŘEDÁNÍ TITULU V PRAZE NA KARLOVĚ
UNIVERZITĚ DNE 23. ČERVNA 2005 SE ZÚČASTNILI ŽÁCI ŠKOLY
ANETA NOVÁČKOVÁ A PETR CEJPEK S ŘEDITELEM
MGR. VLADIMÍREM HORKÝM.
A CO K TOMUTO OKAMŽIKU VEDLO? O TOM NÁM NAPSALA
PANÍ UČITELKA MGR. LUDMILA LEITNEROVÁ, KTERÁ JE DUŠÍ
EKOLOGICKÉ VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ V MOHELENSKÉ ŠKOLE.

Ekologické aktivity žáků mohelenské základní školy – úklid na Mohelenské hadcové stepi, čištění potoka, úklid v lese...

EKOŠKOLA je titul, k němuž vedla dlouholetá, nelehká, cílevědomá a mravenčí práce. Velice si ceníme toho, že do činnosti byli vtaženi všichni žáci 6.–9. třídy, i když jejich zásluhy jsou různé. Celoroční akce mohla být nastartována na základě již třináctileté spolupráce se sdružením TEREZA, při níž jsme získali zkušenosti z projektů Energie, Energie II, Ozón, Kyselý déšť, Jak dřív lidé žili, Cesta k předkům – cesta do Evropy apod.

Ústřední myšlenku „Život na Zemi“ jsme charakterizovali takto: **Život na Zemi je jev zcela výjimečný v celé dosud prozkoumané části vesmíru. Přírodu a dění kolem sebe pozorujeme, čímž vzájemné vztahy mezi organizmy a prostředím poznáváme, abychom si Zemi zamilovali a následně za přežití bojovali tím, že životní prostředí chráníme a zlepšujeme.**

Úkoly každodenních ekologických i jiných aktivit s projektem spojených jsme řešili v rámci osnov ve vyučování, dále v kroužcích i samostatně. Akce pomáhali organizovat a zajišťovat členové školního parlamentu a týmy aktivistů v jednotlivých třídách, které se podílely nejen na plnění úkolů, ale i na jejich hodnocení.

Proč jsme se rozhodli žádat o titul Ekoškola 2005?

Když jsme připravovali výstavky a kulturní program k oslavám založení Mohelna a k 85. výročí založení naší školy, abychom prezentovali na veřejnosti dosažené výsledky a přiblížili všem návštěvníkům společnou činnost žáků a učitelů, uvědomili jsme si, že ekologické vědění a citění je na naší škole systematicky rozvíjeno již hezkou řádku let, díky vzdělávání v ekologickém středisku Chaloupky v Kněžicích. Naše spolupráce s TEREZOU dosáhla letošního roku 2005 magického čísla 13 roků. Za tu dobu jsme ušli – i s těmi před námi – na poli ekologie pořádný kus cesty.

V září jsme dokončili projekt Ozón a získali jsme 1. místo v ČR v soutěži o Tabák roku 2004. (Rostliny tabáku pomáhají monitorovat jedovatý plyn ozón.) Již po čtvrté od roku 2000 putoval diplom z Prahy do mohelenské školy.

V říjnu jsme začali řešit úkoly astronomické olympiády a v lednu do 2. korespondenčního kola ČR postoupilo 23 žáků. Otázky vyřešilo a odeslalo pět žákyň. Dne 12. května jsme obdrželi radostnou zprávu, že naše cílevědomá mravenčí práce byla oce-

něna ústřední komisí pro Astronomickou olympiádu – České astronomické společnosti. Žákyně Michaela Kratochvílová a Radka Soukupová nás reprezentovaly a změřily své síly v národním kole AO, které proběhlo 10. června v Praze.

V listopadu jsme měřili kyselost dešťů, věnovali se podzemním vazbám a úkolům matematických soutěží, chemické a fyzikální olympiády. Ti nejlepší hájili čest naší školy v okresních kolech. Pozvání na chemickou a fyzikální soutěž si velice ceníme, neboť z 31 úplných ZŠ okresu Třebíč jsme měřili vědomosti pouze se žáky ze ZŠ a gymnázia v Třebíči a se třemi žáky z Hrotovic a Mor. Budějovic. V chemii jsme obsadili 9., 11. a 12. místo, ve fyzikální olympiádě 5., 8. a 9. místo. Čtyři žáci 2. stupně se zúčastnili okresního kola matematické Pythagoriády. V zimě jsme plnili dlouhodobé úkoly podle tříd. Žáci 6. tříd zkoumali vlastnosti vody, vliv difúze, malovali živočichy, aby je zjara lépe určovali. Chlapci a děvčata 7. tříd zkoumali půdu, „osmáci“ se učili slova průvodce a malovali herbář Hadcové stepi. Naši nejstarší hledali ekologické jevy ve všech vypracovaných celostátně organizovaných olympiádách. Plnili jsme i pracovní úkoly, jako úklid stepi, okolí studánky, prostředí kolem cesty v obecním lese. Vyvrcholením byla akce na Den Země 22. dubna s názvem „Hurá z lavic do přírody“. Dále probíhal projekt „Ozón“ a další celostátní astronomická soutěž, tentokrát organizovaná Hvězdárnou Mikuláše Koperníka v Brně. Vědomosti jsme doplnili mnoha hezkými exkurzemi. Z činnosti jsme sepsali knihu, odeslali do Prahy TEREZE ke zhodnocení. Symbolicky jsme ji předali starostovi obce panu Jiřímu Kostelníkovi a duplikát bude na určitou dobu propůjčen všem obcím, jejichž žáci navštěvují naši školu a rovněž všem našim sponzorům.

MGR. LUDMILA LEITNEROVÁ

FOTOGRAFIE JAN SUCHARDA A ARCHIV ŠKOLY

Z dvacetikilometrového pásma okolo Jaderné elektrárny Dukovany je mohelenská základní škola zatím jediná, která na titul Ekoškola dosáhla. Bylo by hezké, kdyby jejího příkladu v ekologické výchově a praxi následovaly i další školy z našeho regionu. Žáci i učitelé ZŠ Mohelno se s každým rádi podělí o své zkušenosti.

Slavnostní předání titulu EKOŠKOLA v aule Karlovy univerzity v Praze 23. června 2005

Foto: archiv M. Vášáryové

MAGDA VÁŠÁRYOVÁ

Paní Vášáryová, co vás vedlo k tomu, že jste odešla z herecké profese a dala jste se na diplomatickou dráhu?

V moderním světě musí člověk měnit místo a někdy i profesi každých 7–10 let, jinak zakrní – to říkají experti. Možná je to pravda. V diplomacii jsem se muse-la pořád něco nového učit a dnes jsem dosáhla určitého vrcholu. Zdá se, že je nejvyšší čas, abych změnila povolání, ne-myslíte?

Po roce 1989 jste se stala velvyslan-kyní v Rakousku, jak vás tehdy Rakušané přijali?

Na mém odevzdávání pověřovacích listin ve Vídni bylo na Ballhausplatzu šest tisíc lidí – to nebývá zvykem. Byla jsem první nová nekomunistická velvyslankyně za-čátkem dubna 1990. Vyslaná do světa prezidentem Havlem jako třetí diplomat, který měl za úkol prezentovat novou za-hraniční politiku ČSFR. Zkrátka senzace. To se už nebude opakovat.

V současné době, pokud se nemýlím, působíte ve funkci velvyslankyně Slovenské republiky v Polsku, což znamená, že jste většinou mimo republiku. Jak často jezdíte domů za rodinou?

Před čtyřmi měsíci jsem se vrátila defini-tivně domů a jsem teď náměstkyní mi-nistra zahraničních věcí. Takže to vypa-dá, že jsem častěji doma. Ale ve skuteč-nosti to znamená jenom to, že létám po celém světě z Bratislavy nebo z Vídně. Přibližně trávím tři dny v týdnu na cestách.

Myslíte si, že máte jako známá herecká osobnost a žena v politice výhodu?

V kariéře kdysi čistě mužského povolání nemám výhody, spíš naopak. Intelektuální předpoklady, organizační schopnosti, po-litická zralost každé ženy na vysokém po-stu jsou zpochybňovány denně. Říká se, že žena ve funkci, pokud si chce získat respekt, musí být schopnější než mužský protějšek a je to pravda.

Změnilo se toho mnoho v politice od doby, kdy jste začala působit v diplomatické profesi?

Mám dojem, že směřujete politiku a di-plomacii. Diplomacie analyzuje politiku jiných států, ale není to politika. Diplomaté i velvyslanci jsou jmenovaný-mi státními úředníky. Pokud se týká po-kroku v diplomacii, je enormní a diplo-macie dnes a včera se nedá porovnat.

Paní Vášáryová, kde jste nasbírala nejvíce zkušeností pro svou současnou práci?

V diplomacii použijete vše, co jste se ně-kdy naučili. Historii, jazyky, literaturu, prá-vo, ekonomiku, znalost hudby, vše, co

potřebujete pro to, abyste byli partnery pro rozhovory v cizí zemi. Takže moje dlouho-leté ležení v knížkách, znalost jazyků, ne-konečné rozhovory s tátou o historii střed-ní Evropy, amatérské studium základních ekonomických učebnic, moje sociologic-ko-filozofické vzdělání a schopnost zahrát Schuberta na klavír, to vše mi pomáhá.

Kolika jazyky hovoříte?

Je jich šest nebo sedm, ale samozřejmě v různých stádiích. Denně žiji v sloven-sko-anglické verzi, okoušené čtením ně-meckých a polských novin a psaním mailů ve francouzštině mým přátelům do Paříže. Jinak mluvím rychle a s dobrým přízvukem, ale s několika gramatickými chybami, srbsky, chorvatsky, rusky, ale rozumím celkem dobře i ukrajinštině a bulharštině. Číst mohu i švédsky, jak jsem s překvapením zjistila. V naší rodi-ně jsme jazykově talentovaní. Mé dcery mluví také několika jazyky.

Změnily se nějak výrazně vztahy s vašimi přáteli po vašem nástupu do diplomatické profese?

Ne, mám pořád ty samé přítelkyně. Některé jsem získala v místech pobytu na diplomatické misi.

Většinou každá žena, která působí v politice, se věnuje i charitativní práci. Je tomu u vás také tak?

Připravila jsem a několik let také vedla projekt na podporu paralympijského hnutí v Čechách a angažovala jsem se také v slovenském paralympijském hnu-tí. Podporuji Nadaci na záchranu dřevě-ných kostelíků na východním Slovensku, spolupracovala jsem s Nadací Banské Štiavnice. Jak vidíte, jsou to spíš projekty systémové změny, než vysloveně charita. Jsem člověk, kte-rý tenduje spíš k vytvoření jiného pro-středí pro lidi nebo věci, které pomoc potřebují. Obrazně řečeno, chci pomá-hat a rozdávat raději udice než ryby. Ale teď zrovna vyřizuji pobyt zraněného lračana na Slovensku.

Jaké vlastnosti by měl mít úspěšný politik? A které vlastnosti si myslíte, že do politiky nepatří?

Na tuhle otázku se odpovídá moralizá-torsky a vy ji také tak kladete.

Magda Vášáryová při vzpomínkovém večeru na natáčení filmu Postřižiny v dalešickém pivovaru.

Foto: Jan Sucharda

Demokraticky volení politici jsou lidé z normálního života. Nejsou to šlechtici Bohem pomazaní a nekritizovatelní, ne-bo náboženští vůdci, jako je to dodnes v některých arabských zemích. Moderní politici pod dohledem parlamentu a mi-movládních organizací, mezi nimi také médií, musí v první řadě dodržovat zá-kony země. A pokud ne, musí být za je-jich dokazatelné porušování trestáni tak, jako jiní občané. Jedinou výjimku, kterou mají politici – poslanci parlamen-tu, je, že nesmějí být postihováni za to, co mluví v parlamentu. To jsou zásady demokratického vládnutí. Bylo by dob-ré, kdyby většina politiků byla také sluš-ně vychována a psychicky vyrovnaná, ale o tom rozhodují občané ve volbách. Když se jim líbí hulvátí, s tím nic nena-děláme.

Paní Vášáryová, předpokládám, že na „Postřižinovské otázky“ odpovídáte v každém rozhovoru. Vzhledem k tomu, že náš časopis je vydávaný v regionu, kde se film z velké části natáčel, ráda bych vám i já položila několik otázek. Opravdu s takovou chutí pijete pivo a jíte maso, jak jsme mohli vidět ve filmu?

Chcete, abych bourala mytologii filmu? Toho se ode mě nedočkáte. Takže, ano.

Chtěla byste ve svém životě zažít dobu před „zkracováním“?

Ne, ve filmu to je doba romantická, ale ve skutečnosti bych nechtěla dostat na zadnici od nikoho, natož od mého man-žela. Byla by to poslední chvíle našeho manželství. Také bych si nedokázala představit, že bych jenom posluhovala svému muži a rodině.

Paní Vášáryová, která scéna z filmu pro vás byla nejobtížnější?

Obtížné bylo samotné natáčení. Mluvila jsem přímo česky a i když česky mluvím běžně, někdy jsem musela scénu opakovat proto, že jsem měla slovenské D nebo L. Také pro mého partnera, pana Schmitzera, to byl první velký film a trochu se toho bál. A také politic-ká atmosféra kolem pana režiséra Menzla nebyla příjemná, a to všechno

se podepisovalo na situacích kolem natáčení. A to nemluvím o nedostat-ku peněz na materiál. Jsem ráda, že ve filmu to není cítit, a to je záslu-hou pana režiséra.

Většinou jste vždy hrávala spíš vážnější role, jak jste zareagovala, když jste dostala nabídku na roli v Postřižinách?

Sama jsem byla překvapená, když jsem objevila, že dokážu pointovat a že moje hraní dokáže vyvolat smích. I když tuto moji část talentu objevil už pan režisér Krejčík a obsadil mě ve filmu podle povídky Markéty Navarrské.

Čekala jste, že budou mít Postřižiny takový úspěch?

Potěšilo mě to.

Vystudovala jste sociologii. Jak jste se dostala k herectví?

Jako patnáctiletou mě vybrali do filmu Senzi mama. Nemělo to nic společného se sociologií, kterou jsem začala studo-vat až po maturitě.

Nestýská se vám někdy po herectví? A předpokládáte, že byste si ještě někdy zahrála?

Nestýská se mi a ani na to nemám čas, abych takhle přemýšlela. Pracuji v ob-lasti zahraniční politiky, která je jako do-brý napínavý román a denně mě pře-kvapuje. Ale nevylučuji, že bych zahrála něco jako slečnu Marplovou, když se dožiji osmdesátky a budu si ještě pa-matovat text.

Paní Vášáryová, můžete v krátkosti představit vaši rodinu?

Jsme malá soudržná rodina zvící dvou již dospělých dcer a jednoho velice svérázného příjemně mlčenlivého mu-že jménem Milan Lasica. Pak mám jed-nu sestru já a jednu můj manžel. Obě mají po dvou synech. Toť vše. Vlastně mám ještě strýce z matčiny strany, kte-rý má teď devadesát let a Milanova vi-tální maminka, která taky slaví devade-sát, jinak již všichni odešli a zanechali nás tady.

Děkuji za rozhovor.

ALENA HOSTAŠOVÁ

KLIMA

V OKOLÍ JADERNÉ ELEKTRÁRNY DUKOVANY PO 20 LETECH PROVOZU

Na Znojmsku málo prší. Místní lidé mají za to, že dešťové mraky ženoucí se na jejich zahrádky a pole odklání Jadrná elektrárna Dukovany ležící na sever od Znojma. Prostě mraky a déšť přitáhne 30 km vzdálená elektrárna k sobě. Jejich kolegové z Mohelna, známého Hadcovou stepí se suchým klimatem, to vidí úplně naopak. Mraky nesoucí déšť elektrárna vzdálená čtyři kilometry jižně od stepi rozhání. Zkrátka, když je to potřeba, tak nezaprší – a nezaprší ani v Mohelně ani ve Znojmě. Jak je tomu ale s klimatem v okolí elektrárny opravdu?

PETR SPILKA,
MLUVČÍ JADERNÉ ELEKTRÁRNY DUKOVANY

1. Monitorování klimatu

Klimatické poměry České republiky jsou monitorovány stálou sítí klimatických stanic Českého hydrometeorologického ústavu (ČHMÚ). U elektrárny Dukovany zahájila měření s tříletým předstihem před provozem elektrárny 3. května 1985. Pro charakteristiku klimatu jsme zvolili období od 1. ledna 1983. Jako lokality neovlivněné provozem elektrárny jsou pro srovnání zvoleny stanice **Kostelní Myslová** na Vysočině poblíž Telče a stanice v **Kuchařovicích u Znojma** a v **Brně-Tuřanech**. Kostelní Myslová leží 51 km západně od Dukovan v nadmořské výšce 569 m, tedy proti převažujícímu směru větrů, které ponejvíce ovlivňují počasí. Kuchařovice leží 22 km jižně a Brno-Tuřany 40 km východně od elektrárny.

2. Klimatické poměry – Dukovany

Základní charakteristiky klimatu Dukovan uvádí tab. 2, extrémní hodnoty vybraných meteorologických prvků v tab. 3. Průměrná roční teplota činí 8,4 °C, průměrný roční úhrn srážek 474 mm (tab. 1). Z grafů 1 až 3 je patrné, že teploty kolísají jak během roku, tak meziročně, ve velmi širokých mezích. Např. průměrná denní teplota v prosinci činí –1,0 °C, ale kolísá od –17,0 °C do 9,8 °C.

Tab. 1: OBSERVATOŘ DUKOVANY, ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Umístění stanice	Východní část Jevišovické pahorkatiny
Zeměpisná délka	16° 08' E
Zeměpisná šířka	49° 06' N
Nadmořská výška pod automatickou stanicí	400 m
Nadmořská výška tlakoměru	405 m
Nadmořská výška slunoměru	408 m
Provoz	nepřetržitý
Automatizované měření	od roku 1980
Povodí	Jihlava

Tab. 2: ZÁKLADNÍ KLIMATICKÉ CHARAKTERISTIKY, DUKOVANY, 1983–2004

měsíc	Průměrné měsíční údaje				Maximální denní		
	teplota °C	srážky (mm)	sluneční svět (hod.)	výška nového sněhu (cm)	úhrn srážek (mm)	délka slunečního svitu (hod.)	celková výška sněhové pokrývky (mm)
I	-1,8	19,2	53,8	11	15,2	7,9	29
II	-0,5	20,0	89,9	13	19,1	9,7	30
III	3,3	26,3	129,1	7	26,6	12,1	3
IV	8,6	33,3	179,7	1	21,3	13,4	4
V	13,7	55,6	240,1	0	29,1	15,2	0
VI	16,3	67,4	230,7	0	47,2	15,5	0
VII	18,6	63,3	254,0	0	51,7	15,2	0
VIII	18,8	56,3	245,3	0	46,3	14	0
IX	13,6	42,2	158,9	0	46,1	12	1
X	8,6	30,5	118,4	0	32,9	10,7	1
XI	2,8	33,7	52,6	6	26,6	8,6	19
XII	-1,0	26,4	41,8	11	18,1	7,4	23
Rok	8,4	474,3	1794,1	48	51,7	15,5	30

Tab. 3: EXTRÉMNI NAMĚŘENÉ HODNOTY SRÁŽEK A VĚTRU, DUKOVANY, 1983–2004

Maximální denní úhrn srážek 51,7 mm zaznamenan dne	27. 7. 1998		
Maximální denní úhrn nového sněhu 25 cm zaznamenan dne	23. 2. 1984		
Maximální celková sněhová pokrývka 30 cm zaznamenaná dne	12. 2. 1983	13. 2. 1983	13. 3. 1996
Maximální 10minutová průměrná rychlost větru 22 m.s ⁻¹ zaznamenaná dne	3. 2. 1985		
Maximální náraz větru 39 m.s ⁻¹ (158 km.h ⁻¹) zaznamenan ze směru 320° dne	3. 2. 1985		

3. Vliv energetické soustavy na klima v okolí JE Dukovany

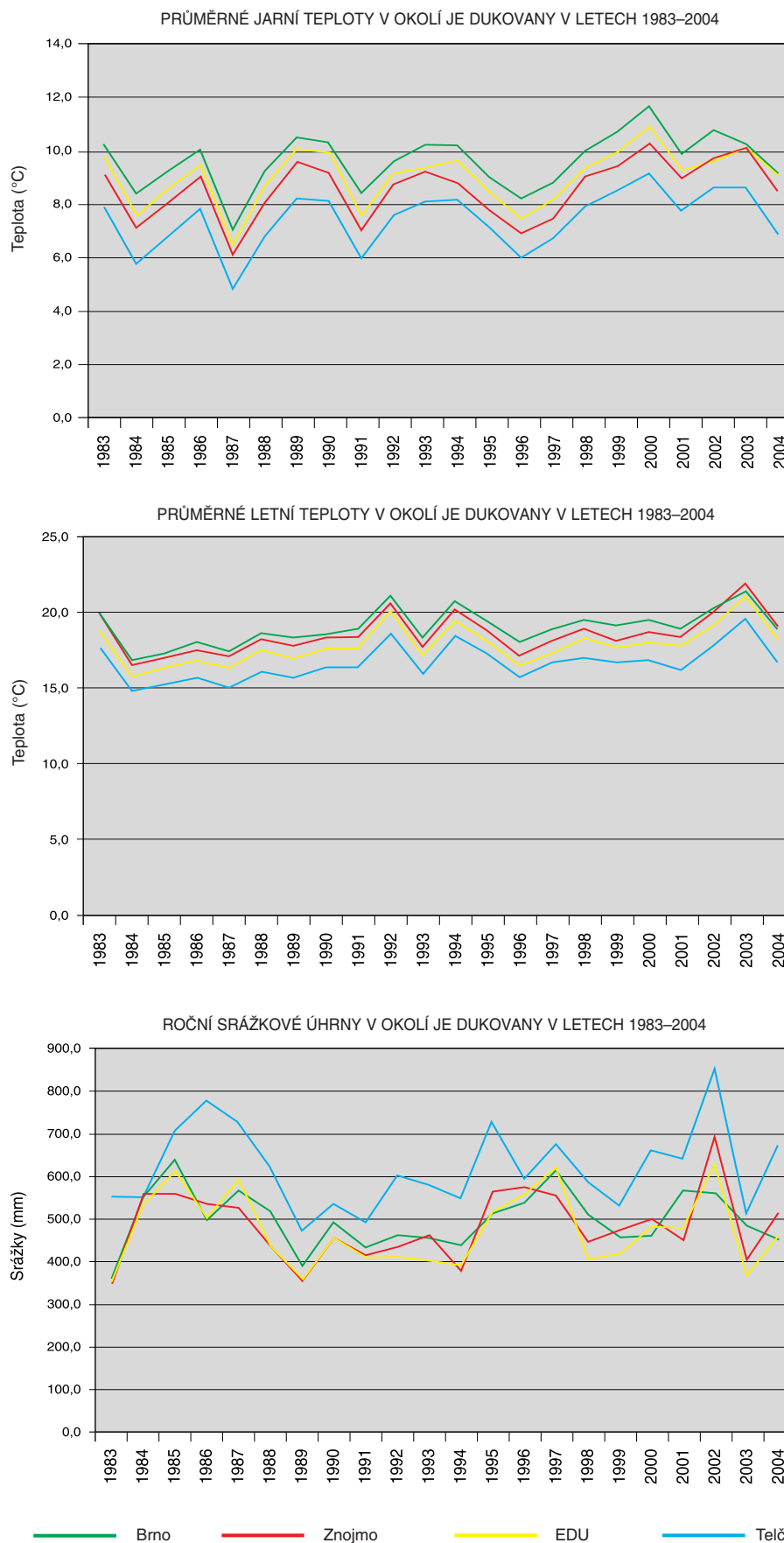
Odborníci se s ohledem na možný vliv elektrárny zabývají především tepelnými poměry v okolí. Náš materiál si s ohledem na laické názory obyvatelstva všimá i srážkových poměrů.

Jak je patrné z grafů 1 a 2 dochází v dlouhodobém trendu ke zvyšování teploty na všech stanicích EDU, Telč, Znojmo a Brno. To je v souladu s trendem globálního oteplování celé planety a nemá to souvislost s provozem jaderné elektrárny Dukovany. Trendy na stanicích jsou prakticky shodné stejně jako po celém území ČR. Průběh sezónních a ročních úhrnů srážek a všech porovnávaných stanicích znázorňuje graf č. 3. Je patrné značné kolísání srážkových úhrnů i rozdílů mezi stanicemi, což je dáno především rozdílnými mezoklimatickými poměry obou stanic (rozdílná nadmořská výška stanic, rozdílná poloha ve srážkovém stínu Vysočiny a další).

4. Shrnutí vlivu energetické soustavy na klima v okolí JE Dukovany

Elektrárna Dukovany je především zdrojem tepla a vlhkosti. Složitými modelovými výpočty provedenými pro Jadernou elektrárnu Temelín, bylo prokázáno, že se tento vliv neprojeví na změně regionálního klimatu, ale pouze za vybraných povětrnostních situací a ve velmi omezeném plošném rozsahu (řádově stovky metrů). V dlouhodobém ročním průměru lze očekávat vznik malého tepelného ostrova, podobně jako je tomu u každého města střední velikosti. To znamená zvýšení roční teploty o několik desetin stupně Celsia proti okolí. Dosavadní výsledky tento názor potvrzují. Vliv jaderné elektrárny s výjimkou nejbližšího okolí (řádově stovky metrů) lze proto označit z hospodářského hlediska (např. zemědělství) za zanedbatelný ve srovnání s jinými antropogenními i neantropogenními vlivy velkého plošného, globálního, rozsahu (skleníkový efekt, kácení tropických pralesů, neustále světově rostoucí spotřeba energie s její následnou dissipací v teplo apod.). Nelze prokázat vliv elektrárny Dukovany jako takové na změny režimu srážek nebo jiných extrémních jevů v oblasti.

ZPRACOVÁNO NA ZÁKLADĚ MĚŘENÍ ČESKÉHO HYDROMETEOROLOGICKÉHO ÚSTAVU A ODBORNÉ ZPRÁVY RNDR. VÍTA KVĚTONĚ, CSC., VEDOUČÍHO ODDĚLENÍ VŠEOBECNÉ KLIMATOLOGIE ČHMÚ.

PŘÍRODNÍM PARKEM TŘEBÍČSKO

Východiskem cyklotrasy, která nás provede Přírodním parkem Třebíčsko, je obec Trnava severně Třebíče. Obec je prvně písemně připomínána již roku 1101 jako majetek benediktinského kláštera v Třebíči. Její dominantou je kostel sv. Petra a Pavla. Na návsi můžeme pohodlně zaparkovat a vydat se na putování jedním z nejmalebnějších koutů jihozápadní Moravy, který těsně přiléhá k severozápadní části dvacetikilometrového pásma okolo EDU. Od mostu se vydáme po značené cyklotrase 5106, která nás jen pár desítek metrů za posledním domem dovede k přírodní památce Kobylínec, což je nenápadný kopeček, který ovšem na přelomu března a dubna je doslova poset kvetoucími koniklecí. Odtud budeme pokračovat polní cestou severovýchodním směrem k Náramči. Cesta je místy značně hrbolatá a plná výmolů, zato pohled do okolní krajiny nám toto „utrpení“ dokonale vynahradí.

Asi po čtyřech kilometrech dojedeme do Náramče – stezka vyústí na silnici v západní části obce. Než budeme pokračovat (doleva) – odbočíme vpravo do obce, kde se kousek za návsi nachází gotická tvrz čtvercového půdorysu, připomínaná již roku 1350. ^① (Podobná tvrz se nachází v nedaleké obci Pyšel.) Vrátime se na západní okraj obce, kde za fotbalovým hřištěm odbočíme ze silnice na polní cestu – značenou trasu číslo 5109. Cyklotrasa zde kopíruje zeleně značenou turistickou stezku. Mineme bývalý statek Oboru, u něhož jsou zajímavé sklípky. Na křižovatce polních cest opustíme trasu číslo 5109 (ta pokračuje do Nesměře a Náměště nad Oslavou) a pokračujeme po trase č. 5112. Stezka násavede do lesa a i zde tu a tam narazíme na skupinu syenitových balvanů, které jsou charakteristickým rysem Přírodního parku Třebíčsko. ^②

Když vyjedeme z lesa, objeví se před námi již první domy Rudíkova a zejména budova rudíkovské základní školy. Kousek před hlavní silnicí mineme kříž z bílého mramoru.

Rudíkov patří mezi staré obce, prvně je písemně zmiňován v polovině 14. století. Zdejší klasicistní kostel sv. Petra a Pavla je z roku 1801. Z Rudíkova jedeme asi tři kilometry asfaltovou silničkou směrem na západ do Hroznatína. Zde na návsi stojí rodný domek generála Ludvíka Svobody, prezidenta Československa v letech 1968–75, a o kousek dál nová kaplička s neobvyklou střechou.

Z Hroznatína nás silnička vede dále na západ, nejprve stoupá a potom zase klesá až k silnici spojující Benetice a Bochovice, kde odbočíme doleva (stále sledujeme značení cyklotrasy č. 5112). Asi po dvou kilometrech vjedeme na silnici spojující Třebíč a Svatoslav, odbočíme vlevo a tím se dostaneme na cyklotrasu číslo 103. Vzápětí již vjedeme do Benetic, jimž dominuje kostel sv. Marka s osmibokou věží nad vstupní částí. Kousek za Beneticemi mineme odbočku na Horní Vilémovice a kousek dál na Věstoňovice. Asi po čtyřech kilometrech

mineme další odbočku (vlevo) směrem na Trnavu a pokračujeme až do Budíkovíc.

Zhruba uprostřed obce je značena odbočka do Pocoucova – jako trasa „B“. Pokud ji zvolíme, čeká nás dosti náročný usek po lesní pěšině, kde budeme muset často sesedat z kola. Pokud chceme na kole jet, budeme pokračovat ještě asi půl kilometru za obec, kde u infotabule odbočíme vlevo do lesa a po celkem „slušné“ cestě dojedeme až do Pocoucova.

V blízkosti obce si můžeme (na jižním okraji) prohlédnout skupinu památných stromů – dubů a zejména (na severozápadním okraji) přírodní památku Syenitové skály. ^{③④}

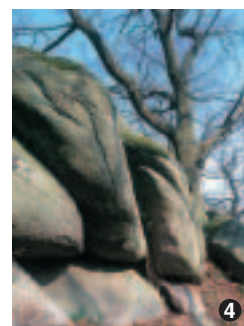
K této krásné přírodní zajímavosti se dostaneme po polní cestě vedoucí ze samotného severního okraje obce do polí a na první odbočce asi po půl kilometru zabočíme vlevo přes louku a zdálky už uvidíme informační tabulku na okraji lesíka, který skály skrývá.

A naše putování Přírodním parkem Třebíčsko se už pomalu chýlí k závěru. Obec Pocoucov opustíme na severním kraji u božích muk, přejedeme silnici a polní cestou (značena jako cyklotrasa „B“) pojedeme směrem na Ptáčov.

Asi po dvou kilometrech narazíme na rozcestí polních cest, kde zatočíme doleva na trasu číslo 5106, která nás dovede zpátky do Trnavy.

Budeme mít za sebou necelých 30 kilometrů, z toho zhruba třetinu po náročnějších polních cestách.

TEXT A FOTO JAN SUCHARDA

NAD VLASTIVĚDNÝMI VYCHÁZKAMI V POOSLAVÍ A POJIHLAVÍ

A všichni, kterým malebné a romantické údolí Ketkováků přirostlo k srdci, se tam vrací. Hladí očima údolí řeky Oslavy a Chvojnice, těší se na výhledy z Malé skály, skalisek zříceniny hradu Levnova i Kraví hory a s dojetím vstupují do míst důvěrně známých.

A znovu vdechují vůni řeky, lesa a dým hořících ohnišť. A opět slyší akordy kytar a melodie mandolín, ale i hudbu řeky, meandrů a skal i tóny lesa. Ti všichni se vracejí zpátky ke vzpomínkám na krásné chvíle pohody, kamarádství, ohňů, písní a lásek. A také vzpomínají na všechny a na vše, co se již nikdy nemůže navrátit zpět, neboť nic se nevrací zpět – jen vzpomínky.

(Úryvek z knihy Pooslaví a Pojhlaví, autor Jiří Lysák)

V těchto dnech vychází v pořadí již třetí kniha vlastivědných vycházek s názvem Pooslaví a Pojhlaví, napsaná milovníkem a znalcem tohoto kraje dr. Jiřím Lysákem. Krajem Pooslaví a Pojhlaví se dr. Jiří Lysák potuluje již od svého dětství. S trempinkem začal v roce 1940 a je mu věrný dodnes. V době svého mládí nejvíce třepeval pod Ketkovským hradem a v údolí řeky Chvojnice. I když žil v Brně, přesto zůstal tomuto kraji věrný po celý svůj život. Dnes většinu roku tráví ve své chalupě uprostřed lesa, obklopen stromy, rostlinami a zvířaty žijícími v lese. Sleduje veškeré dění, přetváření přírody, ekologické důsledky, zaznamenává klimatologické i biologické proměny a dospívá k závěru, že nemůže být moudrostí dnešní doby bez znalostí předchůzců jeho dějinného vývoje. Přes svůj věk je stále čilý a jeho jiskru v očích a paměť by mu mohl závidět kde který šedesátník. Autorovi publikace pokládám několik otázek.

Kdy jste vydal svou první publikaci vlastivědných vycházek?

Moje první publikace vlastivědných vycházek byla vydána v roce 1964, jako metodická příručka pro vlastivědné putování v tomto překrásném kraji, tehdy ještě nedotčeném chatami a velkými stavbami. V roce 1997 vyšlo druhé, rozšířené vydání v nakladatelství Arca JiMfa v Třebíči.

Právě vychází v pořadí již třetí kniha s názvem Pooslaví a Pojhlaví. Mají tyto 3 knihy něco společného?

Ve všech knihách čerpám z vlastního putování, poznání a studia, které jsem v tomto kraji uskutečnil. Ve svém mládí jsem se na svých toulkách setkal s řadou významných lidí. O mnohých z nich se v publikacích zmiňuji. Byli mezi nimi přírodovědci, archeologové, národopisci, historici, ale i umělci. I když jsem bydlel v Brně, neustále jsem se do tohoto kraje vracel a seznamoval jsem se v dostupných i archivních materiálech s poznatky a znalostmi o vývoji popisovaného regionu. Mnohé jsem získal od lidí, kteří svojí dobrovolnou, zájmovou a všeobecně prospěšnou činností byli ku prospěchu obcí, měst a zemi. A tak se utvářel můj niterný vztah k tomuto regionu. Většinu získaných poznatků jsem uvedl v publikacích. Všechny jsou doplněny fotografiemi a kresbami. V poslední knize publikuji přes šedesát fotografií a kreseb. Součástí publikace je také situační mapa popisovaného regionu.

Kolik vlastivědných vycházek jste pro čtenáře a milovníky přírody připravil v poslední knize?

Je jich celkem devatenáct, ale jejich kombinací je přes šedesát a uvádím je v publikaci. V každé

vlastivědné vycházce je popsán nejen popis trasy, ale i historie jednotlivých míst, zajímavosti z oblasti archeologie, biologie, geologie i medailonky osobností.

Dívám se, že kniha je doplněna i historickými údaji. Zrovna třeba zde věnujete deset stran Janu Sokolovi z Lamberka.

Letos uplyne 495 let od smrti Jana Sokola z Lamberka, vojevůdce evropského významu. Před 495 lety, byl v bitvě u Grunvaldu 14. 7. 1410 na hlavu poražen Řád německých rytířů. V této bitvě byl i vojevůdce Jan Sokol z Lamberka, který výrazně přispěl se 2000 českých bojovníků k jejímu vítězství. Takže ve své knize nevzpomínám jen na významné osobnosti, s kterými jsem se setkal, ale připomínám také dávnou historii i moderní. A té je tam hodně.

Která jsou vaše nejoblíbenější místa?

Je jich mnoho, ale mám rád peřeje Oslavy, Lamberk s okolím, Ketkovák s údolím Chvojnice a na Malou skálu chodím desítky let v den mých narozenin vzdát hold přírodě a rodné zemi.

Spáváte ještě pod širákem?

Dávno již ne, ale na potlachy chodím stále. Rád si poslechnu i zazpívám staré klasické tramské písně.

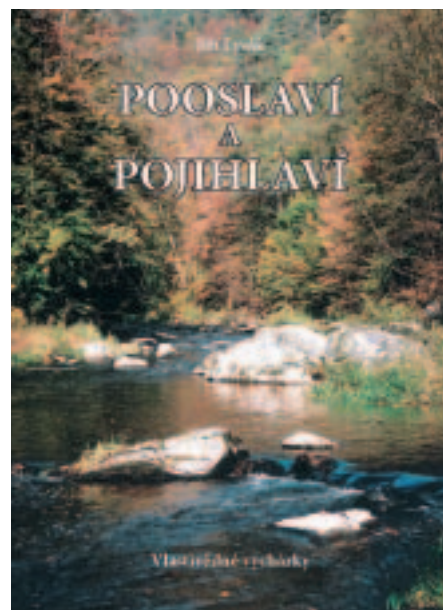
Co vás vedlo k tomu, že jste se dal do psaní další knihy?

Byl to zájem o předchozí rozebrané vydání a řada podnětů od přátel, abych připravil další publikaci. Napsání a příprava pro tisk mi trvala rok a půl. A navíc, také tu něco po člověku zůstane.

Co považujete za hlavní záměr knihy?

Aby lidé, kteří v tomto kraji žijí nebo jím putují, poznali nejen krásy a zajímavosti přírody i krajiny, její bohatou historii, ale také sociální a ekonomické poměry v jednotlivých etapách jejího dějinného vývoje.

S JIŘÍM LYSÁKEM HOVOŘILA ALENA HOSTAŠOVÁ

Titulní strana vydané knižky.

Jiří Lysák v roce 1940 u soutoku Oslavy a Chvojnice.

Na nejmilejším místě - Malé skále.

PŘIPRAVUJEME SLAVNOSTNÍ TABULI

V průběhu roku se nám naskýtá několik příležitostí, kdy připravujeme pro svoji rodinu nebo přátele slavnostní tabuli. Životní jubileum, významné rodinné události, to vše je šance k hledání dokonalosti a možnost ukázat se jako dobrá hostitelka nebo hostitel. V současné době nabízí trh mnoho různých druhů talířů, příborů, skleniček a doplňků k servírování. Přesto bychom však neměli opomenout některé zásady stolování, které nepodléhají módě. Na jednu osobu bychom měli počítat nejméně 80 cm místa. Podáváme-li studený předkrm, dáváme na stůl jen talíř předkrmový. Příbory připravíme tak, že nejdale od talíře, čili na kraji bude příbor na předkrm, poté následuje příbor na pokrmy, které budou dále následovat, tj. lžice na polévku po pravé straně a příbor na hlavní masitý pokrm nejbližší k talíři. Příbor na moučník, tj. lžička nebo vidlička se pokládá na talířek. Chceme-li podávat větší, teplý moučník, přineseme zpravidla příbor těsně před servírováním tohoto moučníku. Vedle talíře by neměly být více než tři příbory. Podáváme-li více chodů, příbory postupně doplňujeme. Ke zmrzlinovému poháru přinášíme lžičku na podšálku, právě tak jako lžičku k černé kávě. Misky s kompotem nachystáme buď na pravou stranu, nejsou-li tam sklenice, nebo doprostřed. Misky se salátem dáváme na pravou stranu a vždy je podkládáme dezertním talířem. Podáváme-li k jídlu pečivo, dáváme ho obvykle do košíčků, ve kterých by mělo být nachystáno množství nejvýše pro 2 až 4 osoby. Chceme-li předkládat pokrmy hostům

přímo na talíři, servírujeme vždy z pravé strany, pokrmy na mísách z levé strany. Nápoje naléváme vždy z pravé strany hosta a rovněž i použité nádobí odnášíme vždy z pravé strany hosta. U každého talíře by neměl chybět textilní nebo papírový ubrousek. Připravujeme-li na slavnostní tabuli i sklenice na pití, připravíme je za sebou tak, jak budeme nápoje po sobě servírovat. Měli bychom se držet zásady, že první sklenici, která bývá připravena na aperitiv, umístíme nejméně jeden centimetr nad nůž na hlavní pokrm. Jako poslední připravíme pohár na šumivé víno, které naléváme až naposled. Sklenice rozdělujeme podle typu nápoje, a to sklenice pro likéry, destiláty, bílé a červené víno, šampaňské, na koktejly.

Na jemné destiláty a koňak používáme tvar sklenice uzavřeného tvaru, aby se tekutina na dně dala zahřívát teplem dlaně. Otevřená zvonkovitá sklenice se používá na podávání lehkých bílých vín. Na kořeněná vína se používá jednoduchý a rovný tvar číše. Všeobecně platí, že sklenice na bílé víno mají delší nožku, menší kalich a otevřenější ústí. Červené víno naléváme do sklenic s uzavřenější horní částí. V současné době se již netraduje při slavnostním stolování prostírat bílý damaškový ubrus, tak jak tomu bylo dříve. Stále častěji se setkáváme s tím, že ubrus je laděn do barev vybavení interiéru nebo barvy prostřených talířů či skla. Vkusně prostřený stůl pak vytváří příjemné prostředí pro všechny hosty.

ALENA HOSTAŠOVÁ

PRO VOLNOU CHVÍLI

Ochrana před ionizujícím zářením dosahuje trvale velmi dobrých výsledků. Pojem radiální ochrana se rozumí systém technických a organizačních opatření, které vedou k omezení ozáření fyzických osob a k ochraně životního prostředí. Základním měřítkem efektivnosti technicko-organizačních opatření je veličina „kolektivní efektivní dávka“ (KDE). KDE představuje součet ozáření všech pracovníků, kteří vykonávají činnost v kontrolovaném pásmu. V loňském roce dosáhla ... tajemka ... za 19 let provozování. Čím je hodnota tohoto ukazatele menší, tím lepší je úroveň radiální ochrany. Dalším měřítkem účinnosti radiální ochrany jsou hodnoty, které charakterizují vliv kapalných a plyných výpustí z jaderných elektráren. Jde o hodnoty individuální efektivní dávky (IED) pro obyvatele. Tyto hodnoty jsou tak nízké, že jsou prakticky neměřitelné. V Jaderné elektrárně Dukovany byla v loňském roce hodnota IED pro jedince z kritické skupiny obyvatelstva, způsobená plynými výpustěmi, čerpána pouze z 0,35 %. Tato hodnota svědčí o úsilí udržovat vliv plyných výpustí na minimálních úrovních.

Tajemka z minulého čísla zněla: ...úspěšného provozu... Ze správných odpovědí jsme vylosovali paní **Pavlu Toulouvou z Moravského Krumlova** a pana **Karla Horta ze Studence**, kterým jsme poslali hrnek na kávu a náramkové hodinky. Oběma blahopřejeme.

Pokud se chcete zúčastnit slosování o ceny, zašlete do 20. října 2005 tajemku na **korespondenčním lístku** na adresu: JAS, Sokolská 368, 675 55 Hrotovice. Soutěž je pro dospělé čtenáře od 17 let, prosíme, uveďte svůj věk.

U každé odpovědi na kvízovou otázku najdete i různá písmena. Když otázku správně vyluštíte a seřadíte si písmena hezky za sebe, získáte **tajemku**.

1. Nejvyšší vodopád světa s názvem Angel najdete ve
P Skotsku **NE** Venezuele **SO** Východním Timoru
2. V roce 1987 byla objevena technika k odhalování abnormalit v mozku. Lékaři ji označují
LI Rezonance **ŘI** CT **J** Pozitronová tomografie
3. Kultovní místo předkolumbovské Ameriky s mohutnými pyramidami z 8. století leží v Guatemale a nazývá se
NI Tikal **D** Gut **JA** Machatch
4. Belgičan, beran, butterfly, obr, rex, rys – to vše jsou plemena
Ž Králíka **TEL** Holuba **NÍ** Ovce
5. Největší seskupení stožárů větrných turbín Altamont Pass a Tehachapi Pass se nachází v
ŠÍ Kalifornii **N** Kanadě **VÝ** Mexiku
6. Chemická značka mendelevia je
HO Md **SL** Me **É** Ma
7. V letech 1962 a 1969 získal Grand Slam za vítězství ve čtyřech nejvýznamnějších turnajích světa tenista
BO John Newcombe **D** Rod Laver **ED** Roy Emerson
8. Česká republika dostala i jedno hanlivé označení. Je to
NO Vepřoknedloland **E** Klaushavlovka **D** Koalizionrepublik
9. Hlavní město Uzbekistánu je
K Ašchabad **Y** Dušanbe **TY** Taškent

INZERCE

Inzerovat mohou soukromé osoby, firmy a podnikatelé, kteří mají svoji provozovnu ve dvacetikilometrovém pásmu okolo EDU. Jeden inzerent si může v jednom čísle objednat a zaplatit inzerát o velikosti 1/16 strany v ceně 250 korun nebo 2/16 v ceně 500 Kč. Žadatel poukáže příslušnou částku na účet ČEZ, a. s., Jaderná elektrárna Dukovany, Komerční banka Třebíč, číslo účtu 4901-711/0100, var. symbol 37812 a doklad o zaplacení (kopii ústřížku složenky nebo potvrzeného bankovního příkazu) zašle spolu s textem inzerátu na adresu: JAS, Sokolská 368, 675 55 Hrotovice, tel.: 568 860 168.

Vydavatel neodpovídá za kvalitu inzerovaných výrobků a služeb.

PLOCHÉ STŘECHY IZOLÁTERSTVÍ HAVLÁT

Rodinné domy, garáže, terasy...

♦ IZOLACE PROTI VODĚ

- kvalitní materiály, záruka
- životnost až 30 let
- odborně provedená práce

♦ NÁTĚRY STŘECH

- izolační, reflexní, antikorozní

KONZULTACE A ZAMĚŘENÍ ZDARMA

JIŘÍ HAVLÁT, ZAKŘANY 157

tel.: 548 535 243,

mobil: 603 767 908

www.havlat.zde.cz

havlat.jiri@volny.cz

Silikonové těsnění

oken a dveří

Žaluzie – vertikální i horizontální

(i do oblouku), dřevěné repliky
staroobdobných žaluzií

Sítě proti hmyzu

Předokenní rolety

Lamelové dveře

Laminátové podlahy

Látkové rolety

ISO žaluzie (do plastových oken)

Dodá, namontuje, zajistí servis

PAVLÍK IVO

DUKOVANY 221

Tel. č. 568 865 321, 602 719 156

KLEMPÍŘSTVÍ - POKRÝVAČSTVÍ

- opravy všeho
na střeších
- výmaz hřebenáčů
- komíny
- opravy štitových zdí
a omítek

Nezávislá konzultace
u zákazníka zdarma

Lehký Antonín

Na Výsluní 685

675 71 Náměstí nad Olavou

tel.: 736 649 470

Střechy na klíč

JIŘÍ

Práce

FLEK

- klenpířské
- pokrývačské
- tesařské
- sádkokartony
- půdní vestavby
- střešní okna
- nátěry střech
- dřevěná obložení
- zaměření –
cenová nabídka zdarma

Kontakt: FLEK Jiří, Březník 167, 675 74

Tel.: 602 559 328, 777 667 159

Daně & účetnictví

- vedení účetnictví a daňové
evidence
- účetní a daňové poradenství
- zpracování daňových přiznání
- odklad daní z příjmů

ČLEN KOMORY
DAŇOVÝCH
PORADČŮ ČR

Bc. Miloš BAUER

daňový poradce evid. číslo 3802

Trstěnice 253, 671 71 Hostěradice

Tel.: 723 031 141

DŘEVOVÝROBA NOVOSÁD

- Boudy pro psy
- Králičí kotce
- Dřevěné ploty
- Zahradní doplňky

Ketkovice 192

Provoz: Lhotce –

areál Chvojnice

Tel.: 606 942 302

E-mail:

v.novosad@atlas.cz

www.drevnov.wz.cz

Lisovna ovoce KURTIN – Krhov

Oznamuje zahájení
lisovací sezóny

MOŠTOVÁNÍ OVOCE

Provozní doba:

Středa 16-18 hodin

Sobota 8-11 hodin

Od 3. září do 29. října

Provozovna:

Krhov 15, ing. Kamil KURTIN

Pošta Hrotovice

Tel.: 568 860 619,

mobil: 737 363 489

Prodejna látek Jandová

Miroslavské Knínice 44

Nabízí:

Kostýmovky, letní
látky barevné,
společenské,
dekorační
a metrové zbytky

Pracovní doba:

Po, st 16.30-19 hod.

Pá 14.30-19 hod.

So 8.00-11.00 hod.

Telefon: 515 334 518

Výrobky z betonu,

šachtice pro umístění

vodoměru 3 600 Kč

s DPH

Fa SKOBR s. r. o.

Lukovany

Tel.: 605 531 475, 605 254 340

El. instalační materiál

Velkoobchod

Fa Brastro s. r. o.

Lukovany

Tel.: 605 254 340

INFORMAČNÍ CENTRA JADERNÉ ELEKTRÁRNY DUKOVANY A VODNÍHO DÍLA DALEŠICE VÁS ZVOU NA EXKURZI

Exkurze je zdarma a trvá přibližně dvě hodiny

Jaderná elektrárna Dukovany - Informační centrum, 675 50 Dukovany

tel.: 561 105 519, fax: 561 104 970

e-mail: infocentrum.edu@cez.cz

Otevřeno je každý den včetně státních svátků

Po - Pá 9.00 - 16.00 hodin

So - Ne 9.00 - 16.00 hodin

Informační centrum je z technických důvodů
každé první pondělí v měsíci zavřeno.

V případě zájmu o prohlídku skupiny nad
15 osob je nutné rezervovat si termín exkurze
předem na internetových stránkách:

www.cez.cz/edu-exkurze nebo na tel. čísle: 561 105 519

ČEZ, a. s. - Vodní elektrárny provoz Dalešice 675 77 Kramolín

Kdy máme otevřeno?

Informační centrum vodního díla Dalešice
je v období září - červen otevřeno
v pondělí až pátek 09:00 - 16:00 hod.
Exkurze je možné uskutečnit pouze
na objednávku.

Objednávky exkurzí pro obě informační centra: ČEZ, a. s., Jaderná elektrárna Dukovany, Informační centrum 675 50 DUKOVANY

tel.: 561 105 519, fax: 561 104 970, internet: www.cez.cz/edu-exkurze

SOUTĚŽENÍ PRO ŠKOLÁKY

Milí školáci,

prázdniny jsou už minulostí a místo prázdninových dobrodružství vám začínají školní povinnosti. Brněnské vydavatelství KIRA pro vás opět připravilo soutěže, které jistě snadno vyřešíte. Do losování o ceny budou zařazeny ty odpovědi, v nichž budou správně vyřešeny alespoň tři úkoly. Odpovědi na **korespondenčním lístku** nebo **pohlednici** zasílejte do 20. října na adresu: JAS, Sokolská 368, 675 55 Hrotovice. Nezapomeňte připsat školu a třídu, do které chodíte.

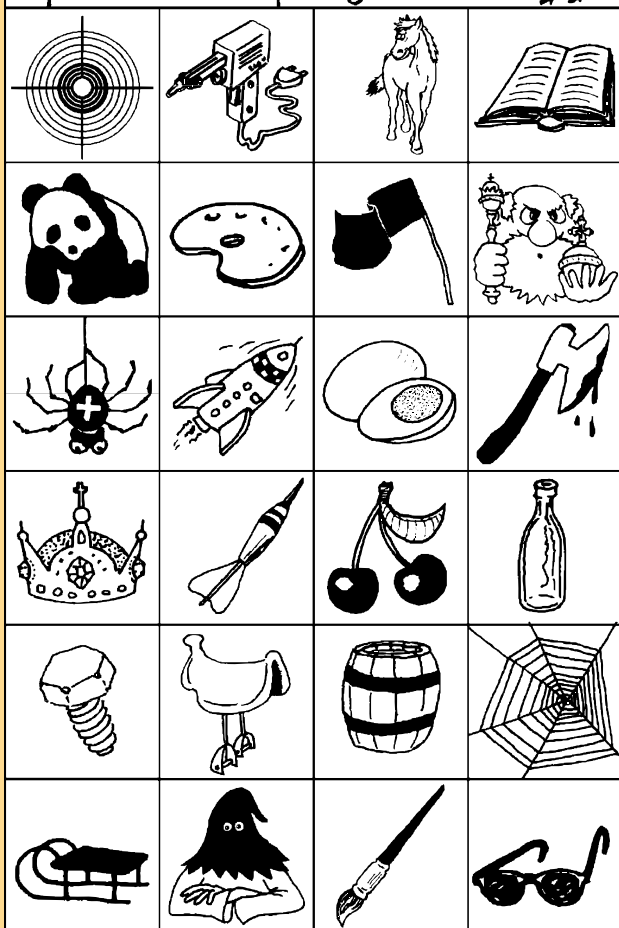
ČÁSTI STROMŮ VE SKRÝVAČKÁCH

Některé se mohou číst i pozpátku.

1. Roman u rokle stojí,
dolů sejít se bojí.
2. Rybář piskoře nechytí,
dneska nejdou mu do sítě.
3. Na svět vesele se dívěj,
při tom písničku si zpívěj.
4. Na byt si Lída zvyká,
přesto sem tam si vzlyká.

DOMÁCÍ MAZLIČEK

Co říká panička o svém mazlíčkoví? Prozradí vám to třetí písmena z názvů předmětů, které k sobě nemají logického partnera (například jehla a nit nebo kopačky a míč).

Šťastnými výherci z minulého čísla, kterým jsme poslali tričko a klíčenku, jsou: **Sabina Böhmová a Lada Vafková z Moravského Krumlova, Pavel Brudík z Ivančic, Michaela Cesneková a Lenka Hajná z Náměště nad Oslavou, Tomáš Jordánek ze Zbýšova u Brna, Václav Doležal z Kralic nad Oslavou, Kateřina Fučíková a Lucie Pauzová z Oslavan a Luděk Beránek z Ořechova.**

Všem blahopřejeme a těšíme se na správné odpovědi soutěží z tohoto čísla.

V ZOOLOGICKÉ ZAHRADĚ

Děti pozorují v zoologické zahradě žirafu. „Chtěli byste mít taky takový dlouhý krk?“ ptá se učitel. „Jo, ... **dokončení v tajence osmisměrky.**“

N	Í	V	R	E	A	K	R	Í	B	S	H	K	D
O	Á	O	P	V	Z	D	N	A	R	V	A	H	A
S	Š	S	A	D	A	R	H	O	B	I	R	L	
M	A	R	T	A	L	V	V	I	I	V	U	D	K
A	T	V	R	U	A	T	B	N	Y	G	I	O	S
S	N	S	I	E	P	S	A	K	I	T	Š	S	P
Ř	Í	E	K	Ž	I	R	A	F	A	I	I	T	O
A	K	N	A	L	B	V	P	L	L	R	E	H	K
S	E	C	I	P	O	O	O	E	O	M	T	Ř	N
E	Í	C	D	K	O	I	S	L	E	N	I	E	A
R	E	T	N	A	P	L	T	N	A	Ž	A	B	L
D	K	E	K	T	A	D	O	H	Á	N	Á	Í	T
A	V	A	R	O	M	U	J	K	O	S	T	K	A

ADRESA	INVAZE	MARTA	OSIVO	SÍTKO
BARVA	KABINA	MORAVA	PANTER	SKLAD
BAŽANT	KARTEL	NÁHODA	PATRIK	STRAVA
BLANKA	KNIHA	NÁSTUP	POSTOJ	ŠATNÍK
ERVÍN	KOSTKA	NEAPOL	SALON	ŠTIKA
FIGURA	KOŠILE	OBŽIVA	SAMSON	TEMENO
HAVRAN	KŘÍŽÁK	OHRADA	SBÍRKA	VENKOV
HRDOST	LANKO	OPICE	SILICE	VOLANT
HŘEBÍK				VRSTVA

Po vyškrtání všech výrazů zůstane v obrazci 19 volných písmen, která – čtena po řádcích – tvoří **tajenku**.

Připravilo vydavatelství KIRA Brno

KOŤÁTKA

„Tak co je u vás nového?“ ptá se babička vnučky. „Představ si, babi, naše Míčka má koťátka a já jsem ani nevěděla, že ... **viz tajenku!**“

KRIS-KROS

Po vepsání všech výrazů na správná místa v obrazci si budete moci přečíst v prostředním řádku **tajenku**.

Vodorovný směr:

TAJENKA, MINILAB, PISTOLE, TABLETA, TRPKOST.

Svislý směr:

BYTNÁ, DATEL, ELITA, LEONA, MATĚJ, NÁLET, NÁPĚV.

